

Knihovny – špičková kulturní zařízení pro informaci a inspiraci Stanovisko EBLIDA

“Evropská unie není jen hospodářským procesem a obchodní silou, je ale také široce – a přesně – vnímána jako nebývalý a úspěšný společenský a kulturní projekt.”

(Sdělení o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě)

Knihovny po celé Evropě hrají významnou úlohu v tomto “společenském a kulturním projektu”. Potenciál evropských knihoven pro vývoj Evropské unie, charakterizovaný hodnotami, jakými jsou respektování různosti a interkulturní dialog, svoboda projevu, lidská důstojnost, solidarita a tolerance, nebyl dosud plně využit.

V průběhu posledních desetiletí se knihovny změnilly z administrativních institucí, jejichž činnost se zakládá na tištěných materiálech, v přitažlivá a živoucí všeobecně známá místa, kde se nabízí široký rozsah tištěných a virtuálních informací, kde je primární službou orientace uživatelů a kde bezplatný přístup k informacím je základním principem. 90 000 knihoven, které existují v celé Evropě, budí nápady a tvořivost jednotlivců, poskytují jim povzbudivé a bezpečné místo pro práci a studium. Odborní pracovníci poskytují jednotlivcům podporu tím, že je cvičí a vedou v zacházení a používání informačních techniky a informačních služeb. Veřejné knihovny, vysokoškolské knihovny a národní knihovny jsou všechny součástí společnosti mnoha kultur, aktivními subjekty kulturního průmyslu vytvářejícími své vlastní služby a produkty. Tvoří síť zasahující celou Evropu – a svět – s potenciálem inspirovat přímo uživatele a poskytovat podporu ostatním partnerům v oblasti kultury. Knihovny se zasazují o demokratický, kulturní, vzdělanostní a sociální rozvoj v Evropě.

Evropští občané potřebují:

1. knihovní politiku zahrnující celou Evropu vycházející z dosavadního finančního a investičního vkladu do knihoven a účinně využívající existující infrastrukturu,
2. podporu pro zlepšování evropské sítě knihoven,
3. trvalou finanční a politickou podporu knihoven na úrovni EU (ať již v rámci nového programu Culture, nebo jeho ekvivalentu) a
4. výjimky z práva autorského harmonizované v rámci členských států EU,

jež umožní knihovnám, aby plnily své důležité a rozmanité úlohy:

- **Napomáhat tvořivosti a přístupu k informacím.** Úloha knihoven při povzbuzování tvořivosti a jako brány k informacím je posilována na základě neočekávaných partnerství za hranicemi kulturního sektoru. Knihovny lze nalézt právě tam, kde jsou zapotřebí – nablízku všem skupinám občanů, v centrech měst, na předměstích; jsou otevřeny pro každého.
- **Podporovat tvořivost ve vzdělávání.** Celoživotní vzdělávání, neformální vzdělávání, interkulturní dialog, utváření komunit, studium jazyků, získávání dovedností pro práci s výpočetní technikou, společnost založená na znalostech, informační společnost – pro toto vše jsou knihovny klíčovými partnery.
- **Uvádět kulturní aktivity a produkty k rozličným kruhům veřejnosti.** Knihovny nabízejí platformu – jak virtuální, tak fyzickou – na jejímž základě lze uvádět kulturní aktivity a produkty k rozličným kruhům veřejnosti a tím napomáhat integraci imigrantů, sdílení kultury a interkulturnímu dialogu. Jako nekomerční instituce knihovny garantují neutrální, odborný a uživatelsky orientovaný přístup k informacím pro všechny evropské občany, organizace a podniky.

- **Napomáhat regionálnímu rozvoji.** Knihovny napomáhají regionálnímu rozvoji ve vzdálených oblastech tím, že podporují inovace, podnikání a také rodinný život. Mohou napomáhat zachování identity a jazyku regionu – a na druhé straně jeho otevřenívůči globální síti prostřednictvím informací a školení.
- **Zajistit kulturní rozmanitost v Evropě a na celém světě.** Mnoho let před přijetím Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů v roce 2005 knihovny již hrály důležitou úlohu v komunitách na místní úrovni v Evropě a působily jako “mosty” v globální společnosti mnoha kultur.
- **Podporovat vytváření lidského potenciálu kulturního sektoru.** Vyhledávání správných informací o zdrojích financování, o pracovním trhu a regulačních opatřeních v EU, pomoc při rozvíjení manažerských kompetencí a získávání přístupu k dalšímu školení a informačním zdrojům – to jsou všechno způsoby, jimiž knihovny mohou přispívat k vytváření potenciálu schopností osob působících v kulturním sektoru. Široká síť knihoven napříč Evropou již zaručuje přístup k těmto informacím a fyzické prostory knihoven rovněž poskytují místo k setkávání, konzultacím a studiu, k orientaci v bohaté a rozmanité škále informací, jež jsou k dispozici, a k jejich zkoumání.
- **Podporovat tvořivost prostřednictvím výjimek z autorského práva.** Tvořivost je závislá na přístupu k tvůrčím obsahům: tvůrci navazují na dílo svých předchůdců, ať už je to v rámci kreativního průmyslu, společnosti vůbec, nebo v rámci vzdělání a výzkumu. Web nastavuje standard pro přístup k obsahům: očekáváme, že budeme potřebnou informaci mít ve svém počítači. Když lidé cestují do jiné části Evropy nebo v ní pracují, očekávají, že budou mít ze svých počítačů přístup ke stejným zdrojům, jaký měli doma. Nejzávažnější překážkou pro naplnění této vize jsou zeměpisná a národní omezení autorskoprávní úpravy.
- **Podporovat přístup k bohatému a rozmanitému kulturnímu dědictví Evropy.** Knihovny budují evropskou knihovnu Europeana, která dává přístup ke knihovním fondům kulturního dědictví z celé Evropy.
- **Existující síť, která má potenciál podporovat mnoho priorit EU.** Přínosy, jež knihovny dávají Evropě, by bylo možné lépe rozpoznat, pokud by bylo možné identifikovat a podporovat nejlepší praxi a kdyby byla posílena evropská knihovní síť. Stavět na dosavadním finančním a investičním vkladu do knihoven by vedlo k efektivnímu využití stávající infrastruktury pro podporu priorit EU.

 Toto stanovisko bylo zpracováno Skupinou expertů EBLIDA pro kulturu a informační společnost (EGCIS) pro EBLIDA, Evropskou kancelář knihovnických, informačních a dokumentačních sdružení. EBLIDA je nezávislým sdružením národních knihovnických, informačních, dokumentačních a archivnických sdružení a institucí v Evropě a prostřednictvím svých členů zastupuje 90 000 jednotlivých knihoven ve všech členských státech EU a v dalších evropských zemích.

Anglický originál stanoviska je přístupný z URL
 <<http://www.eblida.org/uploads/eblida/15/1305721457.pdf>>.